

การเติบโตของอุตสาหกรรมการ แปลงเพศในประเทศไทย: บทบาทผู้หลากหลายทางเพศ การขายบริการทางเพศ และ สถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศ

หทัยภัทร ดันดีรุ่งอรุณ

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศ และสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทยในการทำให้ประเทศไทยให้กลายเป็นประเทศปลายทางการค้าบริการแปลงเพศ โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวแทนกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ สถานพยาบาลและบริษัทนำเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า การเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศในไทยถูกขับเคลื่อนโดย 2 กลุ่มที่ขับเคลื่อนหลักในอุตสาหกรรมคือหนึ่งผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศและสองสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทย โดยบทบาทของสองกลุ่มนี้มีรากฐานและเริ่มต้นมาจากอุตสาหกรรมค้าบริการทางเพศตั้งแต่อดีต กลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศเข้ามามีส่วนสำคัญในการเติบโตของอุตสาหกรรมนี้จากความต้องการในการแปลงเพศ อันเป็นผลจากการที่คนกลุ่มนี้จำนวนหนึ่งเข้าสู่อาชีพการค้าบริการทางเพศที่เพื่องูและการเติบโตของการแสดงคาบaret ซึ่งนักแสดงต้องมีรูปร่างและหน้าตาเหมือนผู้หญิงอันนำมาซึ่งการค้าบริการในบ่อนและแปลงเพศ ปัจจุบันด้านอุปสงค์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเปิดสถานพยาบาลในไทยเพื่อตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนี้ที่ต้องการเข้ารับผ่าตัดแปลงเพศ วิฤต เศรษฐกิจฟองสบู่ในช่วง พ.ศ. 2540 ที่ประเทศไทยส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้สถานพยาบาลขยายเน้นกลุ่มเป้าหมายลูกค้าต่างชาติมากขึ้น ผลจากปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทานดังกล่าวนำมาซึ่งการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศในประเทศไทยในที่สุด

คำสำคัญ: การค้าบริการแปลงเพศ, อุตสาหกรรมการแปลงเพศ, กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ, สถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศ, ประเทศไทย

The growth of the sex reassignment surgery industry in Thailand: The role of LGBTQ+ and sex workers and medical facilities for sex reassignment surgery

Hataipat Tantirungarun

Abstract

This research paper aims to study the role of LGBTQ+ sex workers and medical facilities for sex reassignment surgery for making Thailand became to sex reassignment surgery destination. It is based on in-depth interviews with representatives of LGBTQ+ people, Hospitals and travel agency. The research found that the growth of the transgender industry in Thailand was driven by two main groups in the industry: First, LGBTQ+ sex workers. Second, medical facilities for sex reassignment surgery. The role of two groups were rooted in the sex industry. LGBTQ+ people have been a major contributor to the industry's growth. As a result of which a number of them have entered the sex industry and the growth of cabaret performances. Who actors must look and look like women bring them to surgery and sex reassignment surgery. This demand factor causes medical facilities for sex reassignment surgery in Thailand for respond to LGBTQ++ groups who would like to do sex reassignment surgery. The bubble economy crisis in 1997, Thailand promoted about tourism caused the hospitals expanded to focus more on targeting foreign customers. As a result of these demand-supply factors, the transgender industry in Thailand eventually grew up.

Keyword: Sex Reassignment Surgery, Transgender Industry, LGBTQ+, Medical Facilities for Sex Reassignment Surgery, Thailand

การเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศในประเทศไทย: บทวิเคราะห์บทบาทของผู้หลากหลายทางเพศและสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศ

บทนำ

ประเทศไทยมีชื่อเสียงและเป็นปลายทางด้านการศัลยกรรมแปลงเพศอันดับต้นของโลก ในปี พ.ศ. 2556 สำนักข่าว CNBC ของสหรัฐอเมริกาเผยแพร่พิมพ์ข้อมูลประเทศที่ได้รับความนิยมในการใช้บริการทางการแพทย์ของคนทั่วโลก ระบุว่า แต่ละปีมีคนเดินทางมาเข้ารับการรักษาผ่าตัดเสริมความงามและการผ่าตัดแปลงเพศ รวมทั้งบริการทางการแพทย์สาขาอื่นๆ ในไทยเฉลี่ยปีละกว่า 1.2 ล้านคน ประชากรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลหลายแห่งในกรุงเทพมหานคร (สำนักงานปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและพัฒนา, 2016 อ้างถึงใน CNBC's Katy Banato, n.d.) นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นผู้นำตลาดในด้านจำนวนนักท่องเที่ยวทางการแพทย์ เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งสำคัญในภูมิภาคอาเซียนในปัจจุบัน การบริการทางการแพทย์ของไทยมีจุดเด่นในด้านคุณภาพของบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาล ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งความทันสมัยของเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ความคุ้มค่าของราคา อีกทั้งยังชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยวและการบริการที่เป็นมิตร (CUIP, 2017)

ข้อมูลจากสมาคมศัลยกรรมตกแต่งใบหน้าแห่งประเทศไทย พบว่า ที่ผ่านมามูลค่าตลาดของธุรกิจศัลยกรรมไทย เติบโตอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าราว 3 หมื่นล้านบาท ปี พ.ศ. 2561 มูลค่าตลาดเพิ่มเป็น 3.6 หมื่นล้านบาท และปี พ.ศ. 2562 เพิ่มเป็น 4.3 หมื่นล้านบาท ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2563 ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 สมาคมศัลยกรรมตกแต่งใบหน้าแห่งประเทศไทยคาดการณ์ว่าตลาดของธุรกิจศัลยกรรมไทยมีมูลค่าสูงถึง 4.5 หมื่นล้านบาท ลูกค้าต่างชาติกลุ่มหลักที่เข้ามาใช้บริการทำศัลยกรรมในไทย เดินทางมาจากประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมา และออสเตรเลีย สำหรับแนวโน้มการทำศัลยกรรมในอนาคตยังเป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องและเสริมสร้างบุคลิกและความมั่นใจให้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย เช่นเดียวกับที่ผ่านมาที่ผู้ทำศัลยกรรมส่วนใหญ่เป็นหญิงวัยเริ่มต้นทำงาน หรือกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ ขณะเดียวกัน การทำศัลยกรรมในกลุ่มผู้ชายและผู้สูงอายุก็เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้กลุ่มลูกค้าจากประเทศจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญโดยเฉพาะเข้ามาเพื่อผ่าตัดแปลงเพศ (กรุงเทพธุรกิจ, 2022; Poonsuk, 2020) ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางการแพทย์ด้านศัลยกรรมแปลงเพศอันดับต้นของภูมิภาคและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดในตลาดของต่างประเทศสำหรับผู้ป่วยที่ต้องการผ่าตัดแปลงเพศ (Catellya, 2019)

Josef Woodman เจ้าหน้าที่บริหารของบริษัท Patients Beyond Borders กล่าวถึงประเทศไทยในฐานะปลายทางการท่องเที่ยวด้านศัลยกรรมไว้ว่า

ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับผู้ป่วยที่ต้องการผ่าตัดแปลงเพศที่ได้รับความนิยมมากที่สุดของชาวต่างชาติ เพราะแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการผ่าตัดแปลงเพศมานานและราคาถูกกว่าประเทศต้นทาง (Gale, 2015)

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยภายนอกอื่นๆที่ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมแปลงเพศพัฒนาและเติบโตขึ้นมาได้จนถึงปัจจุบัน อาทิ ชื่อเสียงสถานพยาบาล อัตราความสำเร็จในการรักษา คุณภาพของสถานประกอบการ ราคาที่ถูกเมื่อเทียบกับกราดำเนินการในประเทศอื่นๆ รวมถึงระยะเวลาในการรอผ่าตัด เป็นต้น (Ibid, 2015)

อย่างไรก็ดี การทบทวนวรรณกรรม บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอุตสาหกรรมแปลงเพศในประเทศไทย พบว่า งานวิจัยในประเทศนี้มีจำนวนจำกัด งานที่ปรากฏข้างบนไปทีละประเด็นว่าด้วยผลกระทบของการเป็นกลุ่มคนข้ามเพศในไทย เช่น การศึกษาของ ภคพล เส้นขาว (2020) เรื่องการเลือกปฏิบัติต่อสตรีข้ามเพศในไทย บางส่วนเน้นไปในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศและการแปลงเพศ เช่น Srisuk (2022) ที่ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิบุคคลที่ผ่าตัดแปลงเพศจากชายเป็นหญิง หรือนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ เช่น พรมิตร (2017) ที่ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทย ความท้าทายและการพัฒนา เป็นต้น มีงานจำนวนน้อยที่ให้ความสนใจกับอุตสาหกรรมแปลงเพศโดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุตสาหกรรมกรรมการแปลงเพศในประเทศไทย คือ การศึกษาของ ณิชาลินีย์ เมืองวงษ์ (2016) ที่อธิบายว่า ประเทศไทยมีชื่อเสียงในด้านศัลยกรรมตกแต่งความงามมาก่อนประเทศเกาหลี โดยเฉพาะด้านศัลยกรรมแปลงเพศที่ชาวต่างประเทศให้การยอมรับในฝีมือของแพทย์ไทยและมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันกับต่างประเทศ กอปรกับมีราคาในการเข้ารับการศัลยกรรมตกแต่งความงามในภาพรวมต่ำกว่า นอกเหนือจากศักยภาพของแพทย์และภาคเอกชน ณิชาลินีย์ เมืองวงษ์ (2016) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า การสนับสนุนของภาครัฐให้ภาคเอกชนดำเนินการได้อย่างเสรีและหลากหลายก็มีความสำคัญของการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมนี้ อย่างไรก็ดี งานวิจัยชิ้นดังกล่าวเน้นไปที่มิติเชิงนโยบาย แต่ยังไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศและสถานพยาบาลที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมดังกล่าวอันเป็นปัจจัยระดับบุคคลและธุรกิจ อันนำมาซึ่งการศึกษาในงานชิ้นนี้ที่ต้องการวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ การขายบริการทางเพศ และสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในการเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศ โดยตั้งคำถามวิจัยว่า กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ และคนกลุ่มนี้ที่เข้าสู่การขายบริการทางเพศ และสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศมีบทบาทอย่างไรต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศในไทย

งานศึกษาชิ้นนี้เสนอข้อถกเถียงว่า นอกเหนือจากปัจจัยเชิงนโยบายระดับรัฐแล้ว กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศที่เข้าสู่การขายบริการทางเพศ โดยต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “ผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศ” เป็นการสื่อถึงกลุ่มนี้โดยเฉพาะ และสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมแปลงเพศในประเทศไทย กล่าวคือ ผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศเข้ามามีส่วนสำคัญในการนำพาอุตสาหกรรมการค้าบริการทางเพศสู่การเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศจากความต้องการในการแปลงเพศ อันเป็นผลจากการที่คนกลุ่มนี้จำนวนหนึ่งเข้าสู่อาชีพการค้าบริการทางเพศที่เพื่องูและกระตือรือร้นของการแสดงคาบเร่ต์

ซึ่งนักแสดงต้องมีรูปร่างและหน้าตาเหมือนผู้หญิงอันนำมาสู่การคัดสรรคนใบหน้าและแปลงเพศ ปัจจุบันด้านอุปสงค์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเปิดสถานพยาบาลในไทยเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศที่ต้องการเข้ารับผ่าตัดแปลงเพศ วิกฤตเศรษฐกิจ พงษ์สุโขะ ในช่วง พ.ศ. 2540 ที่ประเทศไทยส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้สถานพยาบาลชายเน้นกลุ่มเป้าหมายลูกค้าต่างชาติมากขึ้น ผลจากปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทานดังกล่าวนำมาซึ่งการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศในประเทศไทย

บทความวิจัยฉบับนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็นห้าส่วน ส่วนแรกกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยและขอบเขตการศึกษา ส่วนที่สองกล่าวถึงข้อค้นพบจากวรรณกรรมในอดีตที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยเชิงนโยบายของภาครัฐที่เอื้อต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศ ส่วนที่สามวิเคราะห์บทบาทของผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศ ก่อนจะกล่าวถึงความสำคัญของสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทยในส่วนที่สี่ ส่วนสุดท้ายคือบทสรุปซึ่งผู้วิจัยจะชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายของภาครัฐกับบทบาทของผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศและสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศ อันนำมาซึ่งการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศในไทย

ระเบียบวิธีวิจัยและขอบเขตการศึกษาวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้อาศัยข้อมูลจากการศึกษาเชิงคุณภาพที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก เอกสารที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สถิติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ใน รวมถึงแผนกลยุทธ์หรือนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึง ข้อมูลที่ปรากฏอยู่บนหน้าเว็บไซต์ของคลินิก โรงพยาบาลคัดสรรความงาม และบริษัทเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐบาลจากกรมสนับสนุนสุขภาพที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) จำนวน 1 คน ตัวแทนหน่วยงานเอกชน ได้แก่ ตัวแทนจากสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศจำนวน 1 คนและนายหน้าจัดการบริการ 1 คน และ บุคคลที่เข้ารับการผ่าตัดแปลงเพศและบุคคลที่มีความสนใจจะผ่าตัดแปลงเพศในสถานพยาบาลในประเทศไทยซึ่งเป็นชาวต่างชาติจำนวน 10 คน ผู้วิจัยอาศัยการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ (Snowball Sampling) เนื่องด้วยสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในระหว่างช่วงการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงอาศัยการดำเนินการสัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมออนไลน์ ZOOM และ Video call หรือ call ผ่านแอปพลิเคชัน Facebook และ Line

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาบทบาท 2 ตัวแสดงหลักได้แก่ ผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศและสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทยต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศ ผู้เขียนพิจารณาว่า ยังมีตัวแสดงอื่นที่มีบทบาทอันสำคัญในอุตสาหกรรมนี้ เช่น บริษัท

เที่ยวหรืออำนวยความสะดวกแก่การแปลงเพศ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งถัดไป ควรเน้นศึกษาถึงบทบาทของตัวแสดงอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อต่อยอดงานวิจัยชิ้นต่อไป

การเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศในประเทศไทยและโอกาสจากภาครัฐ

งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งจากการสนับสนุนจากภาครัฐในการกำหนดทิศทางของนโยบายในการทำให้ไทยกลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ งานวิจัยของ Wariya และ Kasaya (2017) ชี้ให้เห็นว่ารัฐเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2553 ซึ่งเป็นช่วงฟื้นฟูภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย ช่วงนี้ภาครัฐเริ่มมีบทบาทในการกำหนดนโยบายเพื่อหารายได้เข้าประเทศ และสนับสนุนให้สถานพยาบาลหากกลุ่มลูกค้าต่างชาติเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงมีความยืดหยุ่นในเชิงนโยบายต่างๆ อาทิ นโยบายการออกวีซ่าเพื่อการท่องเที่ยว รวมไปถึงการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ นอกจากนี้ ฌีนาสินีย์ เมืองวงศ์ (2016) ยังชี้ให้เห็นว่า ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในเรื่องของการพัฒนา ยุทธศาสตร์ การสนับสนุนทางการเงิน และความช่วยเหลือในการบริหารจัดการ โดยภาคเอกชนต้องสามารถเชื่อมโยงและร่วมมือกับภาครัฐในการกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ถูกต้อง

ปัจจุบันภาครัฐยังคงขับเคลื่อนอุตสาหกรรมความงาม และเห็นถึงความสำคัญของกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศต่างชาติที่เข้ารับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศในไทยเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสนับสนุนและผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical hub) ภายในปี พ.ศ. 2569 ในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา ภาครัฐได้ประกาศจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจสุขภาพอันดามันครอบคลุม 6 จังหวัดทางภาคใต้เพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญในการรักษาโรคเฉพาะด้าน โดยได้เริ่มอนุมัติโครงการศูนย์สุขภาพนานาชาติอันดามันที่ภูเก็ต รวมถึงการลดค่าธรรมเนียมวีซ่าเพื่อรักษาพยาบาลระยะเวลา 1 ปี ซึ่งผู้ป่วยต่างชาติสามารถเดินทางเข้าไทยได้หลายครั้ง และครั้งละไม่เกิน 90 วัน (PPTV Online, 2023) ด้วยเหตุนี้ การเปิดช่องสำหรับการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของภาครัฐจึงเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมดังกล่าวเติบโตมากขึ้น ผู้หลากหลายทางเพศกับการขายบริการทางเพศ และการเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศ

แม้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของรัฐในการเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศ แต่ในงานฉบับนี้จะให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศทางเพศและสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศเป็นสำคัญ สำหรับผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศ บทบาทของประชากรกลุ่มนี้เชื่อมโยงกับอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์และการเติบโตของการค้าบริการทางเพศในช่วงหลังสงครามเวียดนาม กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศมีประวัติศาสตร์ยาวนานดังปรากฏในภาพประติมากรรมและบันทึกต่างๆ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมรักร่วมเพศมักถูกนำเสนอในฐานะพฤติกรรมที่ผิดแผกภายใต้อิทธิพลของผู้นำศาสนาต่างๆ ส่งผลให้ชนชั้นนำและผู้นำประเทศบางส่วนที่รับเอาแนวคิดทางศาสนาเหล่านั้นมาปฏิบัติได้ออกกฎหมาย

เพื่อเอาผิดต่อผู้หลากหลายทางเพศ แนวคิดในลักษณะดังกล่าวแพร่หลายมากขึ้นในประเทศไทยในช่วงศตวรรษที่ 19 (Lveson, 2017) ผ่านการที่ชนชั้นนำไทยรับเอา “ความเป็นวัฒนธรรมทางตะวันตก”

ในปี พ.ศ. 2475 แนวคิดเรื่องเพศสภาวะถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐในการจัดระเบียบสังคม (Barne, 1993; Winichakul, 1994) และเกิดการนิยามว่าหญิงและชายไทยควรแสดงออกทางเพศวิถีของตนเองอย่างไร การจัดระเบียบดังกล่าวถูกทำให้เข้าใจว่าเป็นแนวคิดแบบสมัยใหม่และคือสิ่งที่ควรจะเป็นและปฏิบัติตาม ส่งผลให้การรับรู้ทางสังคมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของเพศสภาวะฝังลึกอยู่ในสังคม ทศนคติดังกล่าวส่งผลต่อกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศในประเทศไทยที่มีอยู่จำนวนไม่น้อย ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ตกเป็นเป้าสายตาที่ถูกมองในแง่ลบตลอดเวลา ภาพลักษณ์ของกลุ่มผู้หลากหลายทางปรากฏในลักษณะพฤติกรรมที่ผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานการรักต่างเพศ (Non-Heteronormative) บ้างมองว่าเป็นความผิดปกติทางจิต (Jackson, 1997b)

อย่างไรก็ดี ช่วงปี พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา การขยายตัวของสื่อทุกแขนงและรวมถึงอิทธิพลจากโลกาภิวัตน์ในทศวรรษต่อมา เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเพศสภาวะและเพศวิถีมมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้มีนักกิจกรรมกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศหัวสมัยใหม่เกิดขึ้นและมีการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ภาพลักษณ์เชิงลบต่อคนกลุ่มเหล่านี้ลดลง ในช่วงเวลาดังกล่าวสื่อเกี่ยวกับกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศเริ่มขยายตัว เช่น หนังสือเรื่องเกย์ในยุคปี พ.ศ. 2510 นิตยสารและภาพยนตร์เกี่ยวกับเกย์ในช่วงปี พ.ศ. 2523 ประกอบกับการขยายตัวของขบวนการเกย์และสถานประกอบการของกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศอื่นๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2533 อีกทั้งยังเกิดการบูรณาการประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศ พัฒนาการเหล่านี้ต่างมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจแบบใหม่ในประเด็นเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในไทย รวมไปถึงมุมมองที่ขยายและเปิดกว้างของคนในสังคมอีกด้วย (Jackson, 2011)

ถึงแม้ว่าสังคมไทยจะมีทัศนคติที่เปิดกว้างมากขึ้น แต่ยังคงไม่เปิดกว้างมากพอที่จะรับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศเข้าทำงานในบางสาขาอาชีพ เช่น ข้าราชการ พนักงานบริษัทเอกชน และอื่นๆ โดยรายงานของ World Bank ปี พ.ศ. 2561 มีการทำแบบสำรวจประชากรชาวไทยจำนวน 3,502 คน แบ่งเป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศจำนวน 2,302 คน และกลุ่มเพศชายและหญิงแท้ (straight) จำนวน 1,200 คน พบว่า ยังมีการเลือกปฏิบัติทั้งในด้านการทำงาน ไปจนถึงการเข้าถึงบริการของรัฐ และกลุ่มคนข้ามเพศ (Transgender) เป็นอันดับต้นๆ ที่โดนเลือกปฏิบัติมากที่สุด และมีกลุ่มคนข้ามเพศมากถึง 77% ถูกปฏิเสธการรับเข้าทำงานเพราะเป็นกลุ่มคนหลากหลายทางเพศอีกด้วย (Today Bizview, 2565)

การถูกผลักออกจากอาชีพทั่วไปและถูกปฏิเสธการจ้างงานเพราะเพศสภาพ ส่งผลให้ผู้หลากหลายทางเพศจำนวนหนึ่งเข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศเพื่อความอยู่รอด สำนักข่าว BBC NEWS ไทยดำเนินการสัมภาษณ์คนข้ามเพศไทยรายหนึ่งประกอบอาชีพขายบริการทางเพศในประเทศอังกฤษ และพบว่า

เธอเริ่มขายบริการครั้งแรกที่เมืองไทยตั้งแต่อายุ 27 ปี โดยก่อนหน้านี้เรียนจบปริญญาตรีด้านการโรงแรม แต่สาเหตุหนึ่งที่ทำให้หันเหเข้าสู่เส้นทางสายนี้คือ ความผิดหวังซ้ำซากจากการถูกปฏิเสธจ้างงานเพราะเพศสภาพของเธอ และปัจจุบันเธอค้าบริการทางเพศในอังกฤษ “ในฐานะผู้หญิง” ได้โดยที่ลูกค้าราว 90% ไม่รู้ว่าเธอเป็นคนข้ามเพศ (วิชุดา ครุฑเหิน, 2023)

การขายบริการทางเพศของกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศเกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ทั้งในเอเชีย ยุโรปและสหรัฐอเมริกา (หทัยเลิศ ลือป้อ, PP.16) และนำมาซึ่งข้อเสียของชนกลุ่มนี้ในการขายบริการทางเพศ ดังจะเห็นได้จากการเติบโตของธุรกิจการค้าบริการทางเพศของคนข้ามเพศชาวไทยในต่างประเทศ เช่น ประเทศเยอรมัน ซึ่งกลายมาเป็นแหล่งที่เหล่าโสเภณีและผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศเพศไทยเดินทางไปยังประเทศเยอรมันผ่านการชักชวนให้ไปทำเพราะรายได้ดี ตั้งแต่ครั้งที่การขายบริการทางเพศในเยอรมันยังผิดกฎหมาย จนปัจจุบันที่ธุรกิจการค้าบริการทางเพศถูกกฎหมายและขายตัวจนมีมูลค่าปีละประมาณ 6,100 แสนล้านบาท และมีสถานบริการทางเพศขนาดใหญ่ก็มีจำนวนมาก และส่งผลให้ผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศที่เกิดความต้องการแปลงเพศเช่นกัน

อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้หลากหลายทางเพศเข้าสู่การค้าบริการทางเพศคือการเติบโตของอุตสาหกรรมการค้าบริการทางเพศในช่วงสงครามเวียดนามระหว่างปี พ.ศ. 2498-2518 ซึ่งไทยเป็นที่พักระหว่างทางสงครามของกองทัพสหรัฐฯ โดยมีทหารประมาณ 700,000 นายที่เข้ามาในประเทศไทย ทำให้เกิดการใช้จ่ายและเกิดสถานบันเทิง เช่น ไนต์คลับ คาเฟ่ สถานบริการอาบอบนวด บาร์เบียร์ และซ่องโสเภณี (Adam, 2015) และการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมี รายจ่ายในส่วนของที่พักผ่อนหย่อนใจของทหารอเมริกันในไทยมีมูลค่ากว่า 2 ล้านดอลลาร์ในปีค.ศ. 2508 และเพิ่มขึ้นเป็น 11 ล้านดอลลาร์ปี พ.ศ. 2509 ก่อนจะเติบโตเป็น 24 ล้านดอลลาร์ในปี พ.ศ. 2512 (Rungsan, 1973, p.18)

ในขณะเดียวกันปี พ.ศ. 2503 องค์การสหประชาชาติประกาศนโยบายยกเลิกโสเภณีรัฐบาลออกพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี กำหนดให้มีความผิดต่างๆ เกี่ยวกับการค้าประเวณีตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐบาลไทยให้ทหารอเมริกันเข้ามาตั้งฐานทัพทำให้เกิดการพัฒนาธุรกิจการค้าประเวณี หลังจากทหารอเมริกันถอดทัพออกไปแต่ธุรกิจเหล่านี้ยังคงดำเนินต่อไป เพื่อสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2509 มีพระราชบัญญัติสถานบริการในปีนั้น ว่าด้วยทำให้สถานบริการถูกต้องตามกฎหมายเกิดขึ้น และจำนวนไม่น้อยมีการมีการขายบริการทางเพศชนิดแฝงเร้นตามสถานบริการต่างๆ (เรื่องเดียวกัน, p.12) โดยจากข้อมูลขององการโรค (2549) พบว่า จำนวนสถานบริการชนิดแฝงเร้น เช่น คาราโอเกะ นวดแผนโบราณ คาเฟ่ ร้านอาหารสวนอาหาร โรงแรม ร้านตัดผมชาย ฯลฯ เพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่นโยบายการท่องเที่ยวในปีดังกล่าว

หลังจากการใช้จ่ายของกองทัพสหรัฐฯ ในช่วงสงครามเวียดนามสิ้นสุดลง รัฐบาล

ไทยหันมาใช้บริการท่องเที่ยวเป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศและเป็นเส้นทางสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และจุดเน้นการท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้วยการเชิญชวนให้มาหาความสำเร็จในไทย ตั้งแต่ช่วงหลังสงครามเวียดนาม การปรากฏตัวของกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศก็เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ พัทยา ชลบุรี สัตหีบ เป็นต้น กลายเป็นแหล่งรวมของสถานบริการทางเพศและสถานบันเทิงยามราตรี รวมถึงบาร์เกย์ และเป็นที่ยอดนิยมจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ (พรทิพย์ ปิยะกมลรัตน์, 2013) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางเพศและความบันเทิงที่เพิ่มมากขึ้นของผู้ใช้บริการและนักท่องเที่ยวต่างชาติของกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศในไทย ซึ่งในระยะเวลาต่อมาจากสถานบันเทิงบาร์เกย์ได้พัฒนา ต่อยอดกลายเป็นการแสดงคาบาเร่ต์ โดยปรากฏให้เห็นชัดเจนในช่วงปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ที่เมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เนื่องจากการแสดงคาบาเร่ต์ เป็นการแสดงของเกย์หรือกะเทย ที่ต้องแต่งหน้า แต่งกายเลียนแบบผู้หญิง และเหมือนผู้หญิงให้ได้มากที่สุด (วิชัย, 2017) นั่นเป็นเหตุผลที่ว่า ทำไมช่วงเวลาดังกล่าว คนข้ามเพศจึงต้องการผ่าตัดศัลยกรรมความงามและแปลงเพศ เพื่อให้สอดคล้องกับอาชีพและอุตสาหกรรมบริการที่กำลังเป็นที่นิยมในช่วงขณะนั้น

อีกทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเมืองพัทยาเริ่มขยายตัวและเป็นที่นิยมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ และเมื่อธุรกิจการแสดงคาบาเร่ต์เริ่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จึงขยายกิจการเป็นการแสดงในโรงละครที่มีขนาดใหญ่กว่าเดิมที่เป็นเพียงตึกแถวขนาดเล็ก พัฒนาการขยายบริการทางเพศและความบันเทิงดังกล่าวก็เป็นจุดเริ่มต้นของการศัลยกรรมแปลงเพศเพื่อประกอบอาชีพ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศและอุตสาหกรรมบันเทิง จึงมีส่วนในการเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศในประเทศไทย ทั้งนี้ กลุ่มคนข้ามเพศในไทยยังมีบทบาทในการดึงดูดกลุ่มคนข้ามเพศต่างชาติ ที่เห็นประเทศไทยในฐานะประเทศแห่งการขยายบริการทางเพศและการแปลงเพศเช่นกัน ภาพลักษณ์ดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาทำศัลยกรรมแปลงเพศในไทย ภายหลังการศัลยกรรมแล้วเสร็จคนกลุ่มนี้บางส่วนใช้เวลาพักผ่อนและท่องเที่ยวในประเทศไทย บ้างกลับมาเข้าทำงานในประเทศไทย

สถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศกับการเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศในประเทศไทย

อุปสงค์ของการแปลงเพศในกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศ นำมาซึ่งการเติบโตของสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในประเทศไทย ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมแปลงเพศ โดยจะแสดงให้เห็นว่า ความสามารถของแพทย์ในการผ่าตัดแปลงเพศจากชายเป็นหญิงหรือหญิงเป็นชาย ราคาที่ถูกมากกว่าประเทศอื่นๆ ระยะเวลารอคิวผ่าตัดไม่นานเหมือนประเทศอื่น กอปรกับความเชื่อมโยงของสถานพยาบาลเหล่านี้กับบริษัทนายหน้าส่งผลให้สถานพยาบาลเหล่านี้ได้รับความนิยมมากขึ้นอันนำมาซึ่งการขยายตัวของโรงพยาบาลเอกชนเฉพาะทาง และบางแห่ง

กำลังก่อตั้งศูนย์คลินิกเฉพาะทางสำหรับกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศโดยเฉพาะ เช่น Pride Clinic ของโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยจัดตั้ง คลินิกสุขภาพเพศ เพื่อคนข้ามเพศโดยเฉพาะ คลินิกสุขภาพเพศหลากหลาย ของโรงพยาบาลรามธิบดี เป็นต้น

สถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศเริ่มเปิดตัวอย่างเป็นทางการเพื่อการผ่าตัดแปลงเพศ ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2513 นายแพทย์ปรีชา เดียวตานนท์ หนึ่งในผู้ปฏิบัติงานหลักในช่วงแรกของการ พัฒนาการผ่าตัดแปลงเพศและเป็นศัลยแพทย์ตกแต่งผู้บุกเบิกการศัลยกรรมแปลงเพศเป็นท่าน แรกในประเทศไทย เป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดขึ้นของสถาบันเทিংทางเพศโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีทหารสหรัฐฯ ตั้งฐานทัพภายหลังสงครามเวียดนาม และยังประจวบเหมาะกับการเริ่มธุรกิจการ แสดงคาบาเรต์ ในปี พ.ศ. 2518 อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจนักที่ การผ่าตัดเพื่อศัลยกรรมความงามและ แปลงเพศเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศใน อุตสาหกรรมบันเทิงอย่างการแสดงคาบาเรต์ และกลุ่มอื่นๆที่ต้องการประกอบอาชีพทางเพศ อย่างไรก็ดีในระยะแรกของการเริ่มต้นอุตสาหกรรมการแปลงเพศ ยังมีกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ ที่ต้องการผ่าตัดแปลงเพศจำนวนจำกัดและเป็นตลาดขนาดเล็ก ก่อนจะขยายตัวเพิ่มขึ้นภายหลัง ความต้องการที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการพัฒนาเทคนิคการศัลยกรรมแปลงเพศที่ได้รับการพัฒนามากขึ้น ต่อประเด็นนี้ นายแพทย์ปรีชา เดียวตานนท์ ศัลยแพทย์ผู้บุกเบิกการศัลยกรรมแปลงเพศในไทย ระบุว่าประเทศไทยถือได้ว่าเป็นอันดับหนึ่งของโลกในการทำศัลยกรรมแปลงเพศ ด้วยเทคนิคการ ผ่าตัดที่สร้างสรรค์ให้ใกล้เคียงธรรมชาติและใช้งานได้เหมือนจริงมากที่สุด (ASTV ผู้จัดการรายวัน, 2556) สื่อต่างชาติที่กล่าวถึงประเทศไทยในฐานะปลายทางการศัลยกรรมแปลงเพศก็แสดงให้เห็น ในทิศทางเดียวกัน เช่น สำนักข่าว Bloomberg กล่าวถึงประเทศไทยว่า

สิ่งหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการแปลงเพศมากขึ้นเรื่อยๆ ส่วนหนึ่งมาจาก ฝีมือแพทย์ที่มีทั้งประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการผ่าตัด (Thinsiam, 2016)

ทั้งนี้ นายแพทย์ปรีชา เดียวตานนท์ได้พัฒนาวิธีการและเทคโนโลยีในการผ่าตัด รวมถึง ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แพทย์รุ่นใหม่ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้บุคคลข้ามเพศมีความสุขกับชีวิต มากขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ต้องการผ่าตัดแปลงเพศ ปัจจุบันนี้มีมีการศัลยกรรม แปลงเพศของแพทย์ได้รับการยอมรับจากวงการแพทย์นานาชาติให้อยู่ในระดับแนวหน้าของโลก (Rawikul & Lutthipongpun, 2019 อ้างถึงใน Sitthinew, n.d.) การศัลยกรรมแปลงเพศถือเป็น จุดเริ่มต้นและพื้นฐานของการศัลยกรรมที่นำไปสู่การศัลยกรรมตกแต่งทั่วไป และกลายเป็นส่วน หนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2553 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของไทย เจริญเติบโตมากขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของภาครัฐภายหลังวิกฤตต้มยำกุ้ง พ.ศ. 2540 ซึ่งโรงพยาบาลเอกชนที่มีบทบาทอย่างมากในอุตสาหกรรมนี้ กล่าวคือ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ก่อนที่เศรษฐกิจภายในประเทศจะประสบปัญหาฟองสบู่ โรงพยาบาลมีแผนธุรกิจที่จะให้บริการ

ลูกค้าหรือคนไข้ระดับไฮเอนด์และระดับกลางในกรุงเทพฯ แต่ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจนี้ทำให้คนไข้ในกลุ่มคนชั้นกลางที่เคยมีกำลังจ่ายค่ารักษาพยาบาลต้องประสบปัญหาการเงิน และหันไปใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐแทน กลุ่มคนไข้ที่เป็นเป้าหมายของโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์จึงลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงต้องหันไปสู่กลุ่มเป้าหมาย คือ ลูกค้าจากต่างประเทศ ซึ่งในช่วงเวลาเดียวกันนี้เอง ต้นทุนค่ารักษาในต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากการปฏิรูประบบบริการสุขภาพและข้อกำหนดในการผ่าตัดใหญ่ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยตะวันตก โดยเฉพาะในยุโรปและสหรัฐอเมริกา (Wariya and Katesaya, 2017, p.15 อ้างถึงใน Aizura, 2010)

ภายหลังเหตุการณ์ก่อการร้าย 9/11 ที่ตึกเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์ของสหรัฐอเมริกา ถูกโจมตี เมื่อปี พ.ศ. 2544 ก็ยังเป็นปัจจัยเร่งสำคัญที่ทำให้ไทยกลายเป็นตัวเลือกอันดับต้นๆ ของชาวต่างชาติในการเข้ามารักษาพยาบาล เนื่องจากหลังเหตุการณ์ 9/11 ประชากรบางกลุ่มโดยเฉพาะจากประเทศกลุ่มตะวันออกกลางไม่สามารถเดินทางไปทำวีซ่าเดินทางไปสหรัฐอเมริกา โรงพยาบาลในไทยจำนวนหนึ่งจึงได้ใช้โอกาสนี้ในการลงโฆษณาประชาสัมพันธ์ในหนังสือพิมพ์อาหารับ บริษัทท่องเที่ยวและขอคำปรึกษาจากรัฐบาล (Kittikanya, 2007) เช่น พวกเขาจัดกิจกรรมทางศาสนาอิสลามสำหรับพนักงานและการสวดมนต์ในห้องละหมาด (CIFAI, 2003: 6) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้เข้ามารักษาพยาบาลในประเทศไทย โดยผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเคยกล่าวโฆษณาไว้ว่า “เรามีอาหารฮาลาล ห้องละหมาด และอาหารพิเศษสำหรับชาวตะวันออกกลางและบุคลากรทางโรงพยาบาลและโรงแรมฝึกพูดภาษาอาหรับมากขึ้น” (Bundhun, 2010) จากการสำรวจของหนังสือพิมพ์ของสหรัฐอเมริกาหับเอมิเรตส์กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นประเทศแรกของพวกเขาในฐานะจุดหมายปลายทางสำหรับการรักษาพยาบาล ก่อนจะมีการขยายตัวไปครอบคลุมกลุ่มนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นๆ ด้วย

ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทยภายใต้กระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพมักอยู่ในจังหวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และในอดีตเป็นกลุ่มจังหวัดที่เคยเป็นสถานพักพิงของทหารสหรัฐฯ เช่น โรงพยาบาลศิริโรจน์ จังหวัดภูเก็ต โรงพยาบาลเพื่อการศัลยกรรมแปลงเพศ มีชื่อเสียงโด่งดังจากฝีมือการผ่าตัดของแพทย์ ซึ่งในระยะแรกกลุ่มลูกค้าคือ กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศในไทย ที่ประกอบอาชีพการแสดงคาบaret ในจังหวัดภูเก็ต โรงพยาบาลเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยมีนายแพทย์สุพร วัฒนสุกุล ศัลยแพทย์ตกแต่งอีกคน ที่มีความสามารถในด้านเดียวกัน ซึ่งมีผู้คนเดินทางจากทั่วโลก เพื่อมารับการผ่าตัดศัลยกรรมเปลี่ยนเพศ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2544 ผู้สื่อข่าวเดินทางไปจังหวัดภูเก็ตพร้อมกับคณะรัฐมนตรีสีัญจร นางสาวสุภารัตน์ เกตุราพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในขณะนั้น ได้นำเสนอประเด็นข่าวที่ชาวต่างชาติเดินทางไปจังหวัดภูเก็ตเพื่อรับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศโดยเฉพาะ เนื่องจากมีคนไข้จากสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ญี่ปุ่น และออสเตรเลียบินตรงมายังภูเก็ตเพื่อรับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศจากชายเป็นหญิงกับพ.สงวน คุณาพร ศัลยแพทย์ตกแต่งที่เป็นแพทย์ด้านนี้

เพียงคนเดียวของจังหวัดภูเก็ตในขณะนั้น จนเป็นข่าวพาดหัว “แปลงเพศภูษิต” และกลายเป็นจุดสนใจของสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปในขณะนั้น

นอกจากนี้ สถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทยยังริเริ่มทำเว็บไซต์ของโรงพยาบาลเพื่อประชาสัมพันธ์และดึงดูดลูกค้าจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมธุรกิจและดึงดูดลูกค้ามากขึ้น และทำให้การติดต่อสื่อสารง่ายขึ้น ถึงแม้ในระยะแรกจะใช้เวลากว่า 3 – 5 ปีในการหาลูกค้าผ่านทางเว็บไซต์ แต่โรงพยาบาลชั้นนำได้พัฒนาเว็บไซต์ที่อนุญาตให้ผู้ใช้งานหาแพทย์จากความสะดวกในหลายภาษา นอกจากนี้ยังส่งตัวแทนขายไปยังเมืองต่างๆ ในเอเชีย และก่อตั้งสำนักงานตัวแทนในต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตหลายสิบประเทศในเอเชีย อเมริกาเหนือและตะวันออกกลาง และสร้างบริการระดับโรงแรมห้าดาว (wilson, 2003) เมื่อการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ประสบความสำเร็จ หลังจากนั้นจึงเป็นการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก จนมาถึงปัจจุบันจนเกิดเว็บบล็อกและกลุ่มเฟซบุ๊กเฉพาะกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศชาวต่างชาติเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและพูดคุยเกี่ยวกับการศัลยกรรมแปลงเพศ รวมไปถึงการรีวิวประสบการณ์ของพวกเขาที่เคยผ่าตัดแปลงเพศในไทย ซึ่งส่วนมากเป็นไปในทางที่ดี ยิ่งทำให้ไทยมีชื่อเสียงโด่งดังมากยิ่งขึ้น

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการกล่าวขานมากขึ้นเรื่อยๆ เกี่ยวกับชื่อเสียงการศัลยกรรมแปลงเพศและถูกปัทมกฤตในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทางของผู้นับถือทั่วโลกที่ต้องการรับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศ (World capital of Sex change) ซึ่งสำนักข่าวต่างประเทศหลายสำนัก เว็บไซต์ บล็อก และสื่อสังคมออนไลน์ ต่างนำเสนอข่าวประเด็นนี้ รวมทั้งการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพของประเทศไทย และยกย่องความสามารถของศัลยแพทย์ไทย ซึ่งทำให้ผู้คนที่คิดถึงการศัลยกรรมตกแต่งความงามด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น ศัลยกรรมเต้านม ศัลยกรรมใบหน้า จมูก ตา ลำตัว ดูดไขมัน เป็นต้น ต่างหลั่งไหลเข้ามาประเทศไทย ทั้งโดยการติดต่อผ่านเว็บไซต์ของสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศและการติดต่อผ่านทางบริษัทบริษัทนำเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Travel Agency) ที่ผุดขึ้นมากมายทั่วโลก

บทสรุป

บทความฉบับนี้กล่าวถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมแปลงเพศในไทยถูกขับเคลื่อนโดย 2 กลุ่มที่มีบทบาทหลักในอุตสาหกรรมนี้ ซึ่งผู้เขียนจำแนกออกเป็น หนึ่ง ผู้ให้บริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศ และสอง สถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทย โดยบทบาทของสองกลุ่มนี้มีรากฐานและเริ่มต้นมาจากอุตสาหกรรมการค้าบริการทางเพศตั้งแต่อดีตพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมแปลงเพศและกลายเป็นศูนย์กลางการแปลงเพศระดับนานาชาติในปัจจุบัน ผู้เขียนอธิบายถึงบทบาทของสองกลุ่มนี้มีบทบาทอย่างไรในอุตสาหกรรมแปลงเพศ ดังนี้

หนึ่ง บทบาทของผู้ให้บริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศ ประชากรกลุ่มนี้เข้ามามีบทบาทผ่านการเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการค้าบริการทางเพศ และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ นอกจากจะทำให้สังคมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพวกเขาที่เปิดกว้างและมองในแง่ลบลดลงแล้ว ยังทำให้เกิดการอพยพและย้ายถิ่น พวกเขาเดินทางไปต่างประเทศเพื่อประกอบอาชีพ

ค่าบริการทางเพศในต่างแดน เกิดธุรกิจการค่าบริการทางเพศของไทยในต่างประเทศและมีชื่อเสียงอย่างมาก เช่น เยอรมัน ที่การค่าบริการทางเพศถูกกฎหมาย เป็นต้น และบทบาทที่สำคัญมากของคนกลุ่มนี้คือ ในช่วงสงครามเวียดนาม มีการเกิดขึ้นของธุรกิจการค่าบริการทางเพศและสถานบันเทิง เช่น อาบอบนวด บาร์เกย์ คาเฟ่ ฯลฯ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของทหารสหรัฐฯ ที่มาตั้งฐานพักพิงในไทย ในหลายจังหวัด เช่น นครสวรรค์ สัตหีบ ชลบุรี ภูเก็ต เป็นต้น ในขณะเดียวกัน กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศส่วนหนึ่งมักจะประกอบอาชีพการค่าบริการทางเพศเนื่องจากถูกกีดกันในการจ้างงานทั่วไปและเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคคนไทยและต่างชาติ ซึ่งในระยะเวลาต่อมา พื้นที่เหล่านั้นได้กลายเป็นแหล่งสถานบันเทิงทางเพศและค่าบริการทางเพศ ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติจนมีชื่อเสียงโด่งดังและสามารถหารายได้ให้กับประเทศ ภายหลังบาร์เกย์พัฒนาหลายเป็นการแสดงคาบารัต เนื่องจากการท่องเที่ยวในไทยกลายเป็นแหล่งทำรายได้หลักของประเทศ การแสดงคาบารัตมีจุดเด่นคือ นักแสดงที่เป็นชาย (เกย์) ต้องมีหน้าตาและรูปร่างเหมือนผู้หญิงให้ได้มากที่สุด จึงเป็นที่มาของอุตสาหกรรมการแปลงเพศในไทย เนื่องจากพวกเขาต้องการศัลยกรรมใบหน้า หน้าอก และแปลงเพศในท้ายที่สุด ทั้งเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ และความพึงพอใจในอัตลักษณ์ของตนเองที่ตรงกับเพศวิถี

สอง บทบาทของสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศในไทย ผู้เขียนจำแนกออกเป็น 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสถานพยาบาล อันนำมาซึ่งการเติบโตของอุตสาหกรรมการแปลงเพศในไทยในปัจจุบัน ได้แก่ หนึ่ง การศัลยกรรมแปลงเพศเกิดขึ้นได้ เนื่องจากมีความต้องการของตลาด คือ กลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ ต้องการผ่าตัดแปลงเพศ ทั้งเพื่อการประกอบอาชีพหรือความพึงพอใจส่วนตัวที่ดี และเกิดขึ้นจากฝีมือของแพทย์ผู้ผ่าตัดแปลงเพศและพัฒนาเทคนิคใหม่ๆ โดยในระยะแรก ยังคงเป็นตลาดขนาดเล็กและเฉพาะกลุ่มอย่างมาก สอง การประสบปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่ ทำให้สถานพยาบาลในไทยต้องเปลี่ยนกลุ่มลูกค้าจากภายในประเทศเป็นต่างชาติเพื่อหากลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังใช้จ่ายสูงกว่าและขยายฐานตลาด ในขณะนั้นนายแพทย์ปริชา แพทย์ผู้เชี่ยวชาญและบุกเบิกการผ่าตัดแปลงเพศมีชื่อเสียงโด่งดังในต่างประเทศ ทำให้สถานพยาบาลดึงดูดกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศต่างชาติเข้ามาผ่าตัดแปลงเพศในไทยมากขึ้น รวมไปถึงเกิดสถานพยาบาลเพื่อการแปลงเพศเพิ่มมากขึ้นตามความต้องการของกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเนื่องมาจากการประกอบอาชีพการค่าบริการทางเพศ สถานบันเทิงทางเพศ หรือความพึงพอใจส่วนตัวที่ดี อีกทั้งส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น สาม โลกาวัดน์ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารระหว่างสถานพยาบาลและผู้ค่าบริการทางเพศที่มีความหลากหลายทางเพศที่ต้องการผ่าตัดแปลงเพศได้ง่ายและรวดเร็ว โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์และเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น เช่น การสร้างเว็บไซต์ของสถานพยาบาลและบริษัทหน้าเที่ยว หรือกลุ่มเฉพาะในเฟซบุ๊กของกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศต่างชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและบอกเล่าประสบการณ์การแปลงเพศในไทย เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565, 3 พฤศจิกายน). โควิดคลี่คลาย “ตลาดความงาม” ขึ้น คาดต้นปี 66 แนวโน้มดีขึ้น. <https://www.bangkokbiznews.com/health/well-being/1035650>
- ฉัตรทริกา นภานาพงศ์ และ รัศมีจันทร์ เสาวคนธ์. (2565, 16 มิถุนายน). กฎหมายตีตรา ตีค่า ‘SexWorker’. TDRI(Thailand Development Research Institute). <https://tdri.or.th/2022/06/time-to-rethink-prostitution-act/>
- ทีมข่าวคุณภาพชีวิต. (2564, 5 กรกฎาคม). Pride Clinic เจาะตลาด LGBTQ+ ศักยภาพสูง. กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/social/947009>
- ทัยเลิศ ลือป้อ. (ม.ป.ป.). ธุรกิจการค้าประเวณีในประเทศไทย. SPU (Sripatum University). <http://dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789/1549/6/chap2.pdf>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2016). Tourism Economic. รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว. 16(3), 32. https://www.mots.go.th/download/article/article_20160526155420.pdf
- ณิณาสินี เมืองวงษ์. (2559). บทบาทของภาครัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมศัลยกรรมความงาม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 10(21): 56-69. 58-60.
- Aizura, A. Z. (2010). Feminine transformations. Gender reassignment surgical tourism in Thailand. *Medical Anthropology*, 29(4), 424-443.
- Barme, S. (1993). Luang Wichit Wathakan and the Creation of a Thai Identity. *E-Journal of Southeast Asian Studies*. 53(3). 985-986. <http://doi.org/10.2307/2059798>
- Bundhun, R. (2010, November 25). Thailand Right Medicine for Tourists. *The National (United Arab Emirates)*. <https://www.thenationalnews.com/business/travel-and-tourism/thailand-right-medicine-for-tourists-1.533994>
- Busakorn Suriyasarn. (2014). อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---sro-bangkok/documents/publication/wcms_356948.pdf
- Catellya, C. (2019, October 19). Your ultimate guide to Sex Reassignment Surgery in Thailand (male to female). The Thaiger. <https://thethaiger.com/medical/your-ultimate-guide-to-sex-reassignment-surgery-in-thailand-male-to-female>
- Enteen, J. B. (2013). Transitioning Online: Cosmetic Surgery Tourism in Thailand. *Television and New Media* 15(3): 238-249. <https://doi.org/10.1177/1527476413509673>
- Gale, J. (2015, October 27). How Thailand Became a Global Gender-Change Destination. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/features/2015-10-26/how-thailand-became-a-global-gender-change-destination>

- Hauser, S. (n.d.). Transsexuality in Northern Thailand-historical notes. **Sjon Hauser de Thailandspecialist RSS**. <http://www.sjonhauser.nl/transsexuality-in-northern-thailand-historical-notes.html>
- HFocus. (2013, Octpber 13). **หมอไทย (ไม่) ขายฝัน ไทยแลนด์สู่ศูนย์กลางศัลยกรรม**. HFocus เจาะลึกระบบสุขภาพ. <https://www.hfocus.org/content/2013/10/5219>
- Jackson, P.A. (1997). Thai research on male homosexuality and transgenderism and the cultural limits of Foucaultian analysis". **Journal of the History of Sexuality**. 8 (1), 52-85.
- Jackson, P.A. (1999). **Gender and Sexualities in modern Thailand**. (2nd nd.). Silkworm Books.
- Kittikanya, C. (2007). Foreigners still flock to Thai hospitals, attracted by highly skilled doctors and lower bills. **Bangkok Post Economic Year in Review**.
- Lverson, K. (2017, April 27). **A Brief History of Thailand's Transgender Community**. The Culture Trip. <https://theculturetrip.com/asia/thailand/articles/a-brief-history-of-thailands-transgender-community/>
- Mosse, G L. (2020). Nationalism and Sexuality: Middle-Class Morality and Sexual Norms in Modern Europe. **The University of Madison Press**. <https://doi.org/10.2307/j.ctv15pjz4h>
- Ocha, W. (2012). Transsexual emergence: gender variant identities in Thailand. **Culture Health & Sexuality**, 14(5): 563-75. <https://doi.org/10.1080/13691058.2012.672653>
- Poonsuk, N. (2020, September 2). **แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรมปี 2563-65: ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชน**. วิจัยกรุงศรี. <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/services/Private-Hospitals/IO>
- PPTV Online, (2023, March 2). **ปี 2023 ตลาดการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ไทย เติบโตต่อเนื่องมากกว่าก่อน โควิด**. <https://www.pptvhd36.com/news/เศรษฐกิจ/191658>
- Prashanth, K., & Gupta, V. (2005). Bumrungrad's Global Services Marketing Strategy. **Services Marketing in Asia-A Case Book**, Prentice-Hall 433-48.
- Rawikul, P., & Lutthipongpun, V. (2019). **Clients' Information Seeking Processes for the Gender Reassignment Health Service Industry in Thailand [Doctoral dissertation]**. The National Institute of Development Administration. Thaijo. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jca/article/view/246051/166536>
- Rungsun, T. (n.d.). **การถอนทัพอเมริกันกับเศรษฐกิจไทย**. สรรพนิพนธ์สร้างสรรค์ ธนะพรพันธุ์.

<http://www.rangsun.econ.tu.ac.th/data/05/05-04-01-.pdf>

Sunanta, S. (2021). Globalising the Thai ‘High-Touch’ Industry: Exports of Care and Body Work and Gendered Mobilities to and from Thailand. **Journal of Ethnic and Migration Studies** 46, 1543-61. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2020.1711568>.

Supakankunti, S., & Herberholz, C. (2015). Transforming the ASEAN Economic Community into a global services hub: Enhancing the competitiveness of the health services sectors in Thailand. **ResearchGate**. 147-171. [http://doi.org/10.15341/jbe\(2155-7950\)/06.06.2015/009](http://doi.org/10.15341/jbe(2155-7950)/06.06.2015/009)

ThaiPublica. (2022, 25 January). **LGBT+ เปิดกว้างสู่สังคมที่เท่าเทียม พึ่งพาแต่ไม่พึ่งพิง**. <https://thaipublica.org/2022/01/future-thailand-thuttai-keeratipongpaiboon/>

Thinsiam. (2016, June 19). **แปลงเพศ เปลี่ยนกายให้ตรงใจ แพทย์ไทยไม่แพ้ชาติใดในโลก**. Thinsiam. <http://www.thinsiam.com/archives/35073>

UNDP, USAID (2014). **Being LGBT in Asia: Thailand Country Report**. Bangkok. UNDP Thailand: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/asia_pacific_rbap/rbap-hhd-2014-blia-thailand-country-report_0.pdf

Wariya, P and Kassara, S. (2019). **The Development of Medical Tourism in Thailand** [Doctoral dissertation]. Thaijo. file:///C:/Downloads/tci_admin,+Journal+manager,+2-12-24.pdf

Wilson, A. (2004), **The Intimate Economies of Bangkok: Tomboys, Tycoons, and Avon Ladies in the Global City**, Berkeley, University of California Press, 272.

Wilson, A. (2011). Foreign Bodies and National Scales: Medical Tourism in Thailand. **Journal of Sagepub**, 17(2-3): 121-137. <https://doi.org/10.1177/1357034X11400923>.